

גן לאומי מגדל צדק

בן אדם למקום

*3639 | www.parks.org.il

ברוכים הבאים לגן הלאומי מגדל צדק

הגן הלאומי שוכן במפגש בין השומרון ומישור החוף, ומשמש ריאה ירוקה חיונית במרכז הארץ. השטח הפתוח מהווה חלק ממסדרון אקולוגי ארצי המחבר בין מורדות ההר, דרך מרחבי נחל הירקון אל מישור החוף.

בגן תמצאו מרחבים של טבע, נוף ומורשת בת אלפי שנים ובמרכזו מצודה עתיקה החולשת על "מעבר אפק", שבו עברה דרך הים הקדומה. בגן ממצאים ארכיאולוגיים רבים, ובהם שלל כבשני סיד. זהו המקום הטוב ביותר בארץ להכיר את התפתחות תעשיית האבן והסיד ואת מורשת החציבה העברית בארץ ישראל. שטח הגן הלאומי כ-2,000 דונם כולל המחצבות סביב המצודה, שהיו אתר פסולת פיראטי. בעשור האחרון עמלה רשות הטבע והגנים עם שותפיה לדרך - עיריית ראש העין, הקרן לשיקום מחצבות, משרד השיכון ומשרד ירושלים ומורשת - להפוך את הגן הלאומי לאתר טיול חווייתי. פיתוחו, שימורו ושיקומו של האתר ימשכו בשנים הקרובות.

מומלץ:

להחנות את הרכב בחנייה המרכזית של הגן (החנייה הסמוכה למצודה מיועדת לבעלי תו נכה).

מכאן תוכלו לבחור על פי הזמן העומד לרשותכם:

עד 30 דקות הליכה - עלו בשביל דרך המצודה ובקרו במצודה. **עד שעתיים** - עלו בדרך המצודה ופנו ימינה לשביל המקיף אותה. בחורף - בקרו בבריכות החורף; באביב - בקרו בגבעת הקברים. סיימו את המסלול בביקור במצודה. **עד חמש שעות** - טיילו במסלול "דרך האבן", עברו בבריכות החורף ובגבעת הקברים, וסיימו בביקור במצודה.

אפשרויות טיול:

דרך המצודה -

מסלול מונגש העולה מהקופה אל מצודת מגדל צדק. אורך המסלול המוביל ישירות למצודה כ-800 מטרים. תוכלו להאריך מעט ולפנות בפיצול ימינה (דרומה) ולהמשיך עוד כ-700 מטרים בשביל המקיף את המצודה וצופה אליה ואל הנופים הנשקפים ממנה, אל בריכות החורף ואל המחצבות במזרח. לאורך המסלול שרידי מתקנים חקלאיים, בורות מים, מערות ושרידים מבתי הכפר הערבי מג'דל יאבא.

המצודה -

מצודת מיראבל (פלא היופי) נבנתה בימי הביניים על ידי משפחת איבלין - משפחת מלוכה צלבנית. בשנת 1187 כבש הצבא האיובי את המצודה. לימים הוקם סביבה הכפר הערבי מג'דל יאבא (מגדל יפן), ובמאה ה-19 בנה שיח' הכפר, צ'אדק אל ג'מעני, בית אחוזה על יסודות המצודה הצלבנית, והתגורר בו עם בני משפחתו. תוכלו להיכנס למצודה, לבקר בחדרים ובאולמות ולהשקיף מהמרפסות אל נופי הגן ואל מסלוליו.

טיילת מגדל צדק -

דרך נופית המחברת בין הכניסה המערבית של הגן לשכונות ראש העין החדשות במזרח. אורך הטיילת כקילומטר וחצי, ואפשר להגיע ממנה אל כל מסלולי הגן.

גבעת הקברים -

מסלול מעגלי קל, כקילומטר אורכו, ובו תצפיות ופריחה מרהיבה בעונת האביב. בשלהי הקיץ מתכסה הגבעה בפריחת החצבים, ובחורף בנרקיסים וברקפות. באביב ובסתיו זוהי נקודת תצפית מושלמת לצפייה בציפורים הנוודות. במשך אלפי שנים שימשה הגבעה אתר קבורה, ואפשר למצוא בה מבני קבורה מתקופות שונות. בגבעה נמצאו עשרות מתקנים חצובים באבן, ובהם בורות מים, גיתות וספולולים להפקת שמן. אל תחילת המסלול אפשר להגיע מהטיילת, בסמוך לחנייה שלמרגלות המצודה. המסלול

עובר ליד קבר שיח' הצופה אל המצודה, ומטפס ממנו אל ראש הגבעה, שם נשקפים נופי ראש העין, יישובי השרון והשפלה; ממשיך בין בורות מים ומערות קבורה מימי בית שני, וחוזר אל הטיילת.

דרך האבן -

לפניכם שלוש אפשרויות: **המסלול המעגלי הקצר** (כ-500 מ') מונגש ומתאים לכל המשפחה. **המסלול המעגלי הבינוני** (כקילומטר וחצי) עובר במצוק מעל המחצבה ומסתיים בחצר ההגנה. **המסלול המעגלי הארוך** (כשלושה קילומטרים) עובר דרך מספר רב של כבשני סיד שונים בתוך המחצבות המשוקמות ומעליהן.

בתחילת דרך האבן נבקר במערכת כבשני סיד המכונה "השלישייה". מראש הכבשנים הוכנסו אבני הגיר שנחצבו בסמוך. הכבשן נאטם והוסק עד שאבני הגיר הפכו להיות פריכות, התפוררו ונוצר סיד. לאחר שהתקרר הכבשן, הוצא ממנו הסיד ונמכר לתעשיית הבנייה. במסלול מכלולים נוספים של כבשנים. מיקומם זה בצד זה איפשר ייצור ללא הפוגה: בעת שכבשן אחד סיים את פעולתו יכלו הפועלים לרוקנו; בו בזמן פעל כבשן אחר, והכבשן השלישי מולא באבני גיר.

בעשורים הראשונים של המאה ה-20 עבדו בכבשני הסיד ובמחצבות פועלים מהכפר מג'דל יאבא ומיישובי הסביבה: פתח תקווה, גבעת השלושה ועינת. מרבית הכבשנים הוקמו בתקופת המנדט הבריטי על ידי יהודים על קרקעות שהוחכרו מתושבי הכפר. המקום ידע שנים יפות של שיתוף פעולה ושנים קשות של עוינות ואלימות בין ערבים ליהודים. זכר לתקופת העוינות אפשר למצוא במבנה המכונה "ענק הבטון" - הוא חלקו העליון של הכבשן המתקדם ביותר שהיה במגדל צדק - שפוצץ בימי המרד הערבי בשנת 1936. אפשר לזהות חלק מענק הבטון שקרס הודות לעץ חרוב שגדל מתוכו.

במשך עשרות שנים שימש האזור לחציבת אבן לבנייה. בשנות ה-70 של המאה ה-20 הופסקו עבודות החציבה ובמקום הושלכה פסולת באופן בלתי חוקי. בשנות ה-90 החלו עבודות לפינוי הפסולת, ובהנחיית רשות הטבע והגנים המחצבות מולאו בעודפי האדמה שהגיעו מהשכונות החדשות של ראש העין. במשך שנים רבות נערכו עבודות לשיקום המחצבות ולהשבת הצומח והחי אל הגן הלאומי שהוכרז במקום.

שביל בריכות החורף -

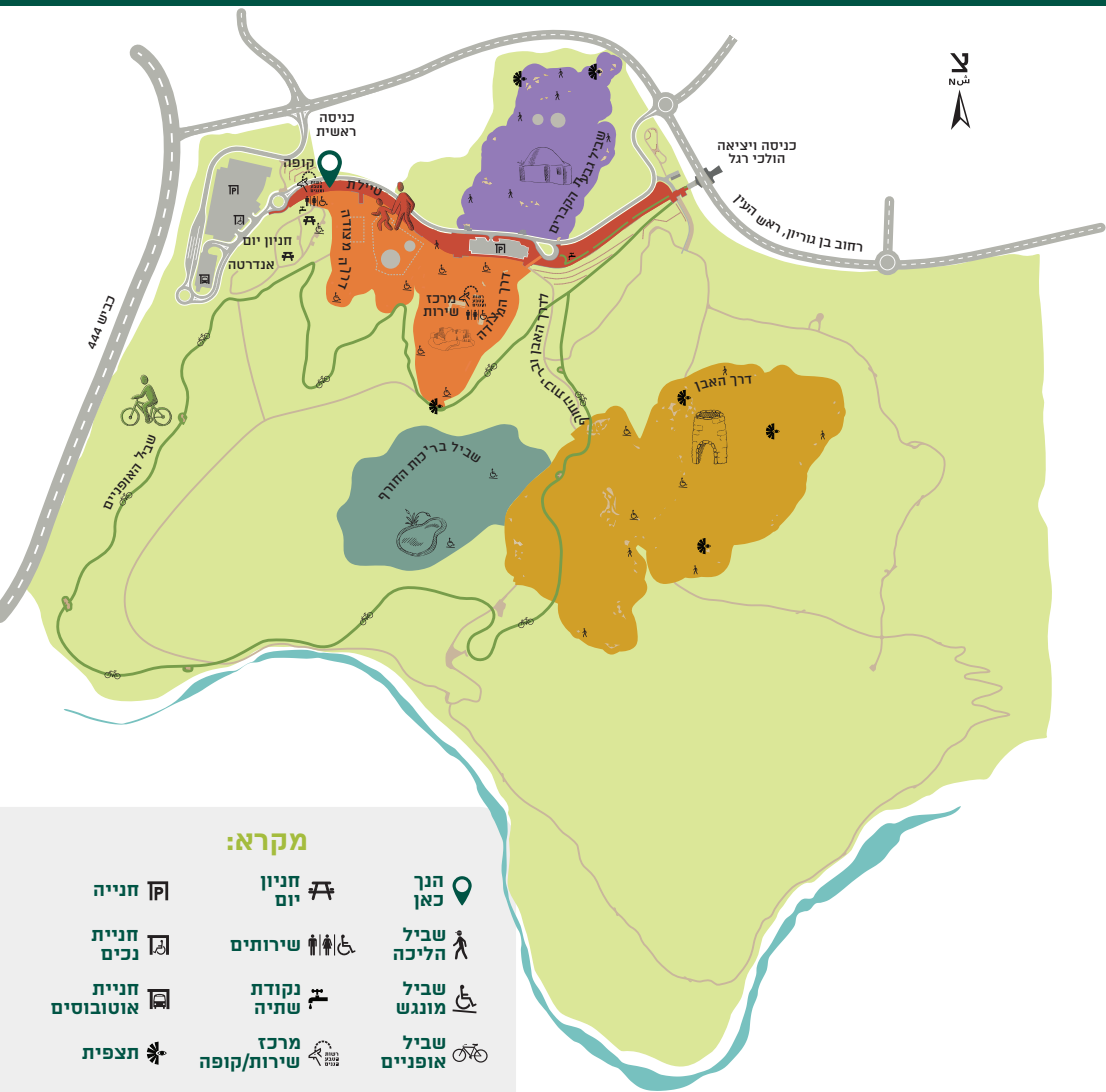
הכניסה אל השביל נמצאת מול הכניסה אל דרך האבן, ואפשר להגיע אליה גם מהטיילת. שביל בריכות החורף הוא שביל הליכה קצר (כ-500 מטרים) סביב שלוש בריכות עונתיות המתמלאות מי גשמים בחורף ומתייבשות בקיץ. בריכות החורף הן בית גידול הולך ונעלם בארץ ובעולם, בו חיים מיני סרטנים, דו-חיים ובעלי חיים שהתאימו את עצמם לשינויים החדים בין העונה הרטובה ליבשה. בבריכות החורף אפשר למצוא עופות מים כמו אגמית מצויה וברכיה מצויה. אל מי הברכה נמשכים יונקים שונים, ובהם צבי ארצישראלי, דורבן, שועל מצוי וצבוע מפוספס. סביב הבריכות נשמעים קרקורי קרפדות וצפרדעים ונראים מטסי שפיריות ושפריריות הניזונות מחרקים קטנים בסביבת הברכה. בריכות החורף של מגדל צדק אינן טבעיות. הן הוכשרו הודות לפינוי הפסולת שהייתה במחצבות ולניצול החלל הקעור שנוצר בתחתית המצוק. אל הברכה מנוקזים מי הגשמים משטחים נרחבים בגן ומשכונות ראש העין הסמוכות.

שביל האופניים -

מסלול אופניים היקפי. המסלול הקצר מקיף את המצודה ואורכו כקילומטר. המסלול הארוך, המקיף את הגן הלאומי כולו, אורכו ארבעה קילומטרים וחצי, ובו נקודות תצפית ונופים מרהיבים.

מסלולי טיול בגן לאומי מגדל צדק

שימו לב!

- האזור משופע במצוקים, בבורות ובמבנים בסכנת התמוטטות. אין לסטות משבילי ההליכה, להתקרב למצוקים או להיכנס לחדרים ולמבנים שהכניסה אליהם אסורה.
- השהייה בגן הלאומי מותרת רק בשעות הפתיחה הרשמיות.
- אנא שמרו על ניקיון שבילי הגן.
- אסור להבעיר אש בכל חלקי הגן.
- יש לשמור על החי, על הצומח ועל הדומם.
- אין לטפס על מבנים או לחרוט כתובות.
- כלבים רשאים לטייל רק כשהם קשורים ברצועה.

מספר הטלפון של הקופה: 03-6869414